

Arve- og Stempelskat i Sverige.

Af

I. Heckscher.

Under Forhandlingerne angaaende de nye Skatteformer, som paa indeværende Aars Rigsdag vare bragte i Forslag af den svenske Regering, har man ogsaa hørt det Spørgsmaal opkastet, hvad Grunden kan være til, at man nu til Dags overalt kommer ind paa at beskatte »Kapitalen«, d. v. s. dem der eje, eller rettere besidde økonomiske Goder i mere eller mindre let afsættelig Form. Før lagde man fortrinsvis Byrderne dels paa Ejerne af faste Ejendomme, dels paa Konsumtionen i Form af indirekte Afgifter; nu er det lykkedes Grundejerne at kaste en stor Del af disse Skatter af sig, og samtidigt vil Skattepolitikken uden at indrømme, at den hidtil har gjort den konsumerende Befolkning Uret og uden at tage de haarde Toldafgifter fra de svageres Skuldre, tage Sigte paa Formuen som det rigtige Kendemærke, der skal antyde, hvor Byrden fortrinsvis skal lægges. Spørgsmaalet er i og for sig ikke unaturligt. Var Sagen den, at Regnestykket kunde gøres om, saa at det nu lod sig gøre at fritage de besiddelsesløse for Afgifter til Staten, medens denne fik sine Krav tilfredsstillede fra dem,

der eje noget og derfor lettere kunne undvære noget, saa lod der sig fra et humant Samfundssynspunkt sige meget til Forsvar for en saadan Omlægning af Skattebyrden. Men da dette ikke er Tilfældet, da den, der beskattes som Kapitalist, vedblivende beskattes som Konsument, og da den tarveligt stillede, naar han stræber at lægge Grunden til en lille Fond for sig og sin Familie som Støtte i Sygdom og Alderdom, nu ogsaa paa denne Vej strax møder Skatteopkræveren, saa kunde man fristes til at spørge, om da de gamle Principer, der gik ud paa Opmuntring til Sparsommelighed og Understøttelse til Selvhjælp, ere i Færd med at opgives. Thi det synes virkelig at burde befrygtes, at disse Byrder paa Kapitaldannelsen paa den ene Side i Forening med den under en længere Aarrække stadig synkende Rentefod paa den anden ville vise deres Virkninger i en ikke uvæsentligt formindsket Kapitalopsamling.

Ikke desto mindre bør man se paa de overalt opdukkende Bestræbelser for at lægge Skatten over paa Kapitalisterne med blide Øjne. De ere sikkert udgaaede fra en retfærdig Grundanskuelse og kunne, rigtigt gennemførte, bidrage til at lette Løsningen af de store sociale Spørgsmaal. Der ligger heller ikke noget Ønske bagved dem om at komme »Kapitalen« til Livs; for denne have Lovgiverne endnu megen Estime trods et eller andet forfløjent Ord fra en med socialistisk Fængstof mættet Samfundsatmosfære. Men vi have sikkert i vor Tid ingen saa stor Opfordring til at opmuntre Folk til at lægge sig noget til bedste som for en Menneskealder siden. Kapital er der som bekendt fuldt op af; og det er ikke saa faa Samfunds-

formaal der maa lide for denne Overflod; var det i gamle Dage Pengemangelen, der skabte Kriser, ser det nu snarere ud til, at Pengerigeligheden vil gøre Finansverdenen Bryderier. Og hvorledes det skal gaa, dersom ovenikøbet efterhaanden Staterne skabe den ene Milliardfond efter det andet til Forsørgelse af syge, alderstegne og Invalider — især hvis de graadige Krigsrustningsbudgetter samtidigt skulde formindskes under Trykket af den naturlige Misfornøjelse — derom kan man paa det nuværende Standpunkt umuligt danne sig en Forestilling.

Man har i Sverige haft særlig Opfordring til at se sig om efter nye Indtægtskilder for Statskassen. Af-løsningen af »Grundskatterne«, forøgede Militærudgifter, store Krav til Jernbaneanlæg have slugt mange Penge, og den under det herskende Toldsystem forventede Rigelighed i Indtægter har ikke indfundet sig. Hvad der i sidste Øjeblik synes at have slaaet Hovedet paa Sømmet, var en Meddelelse fra Regeringen til Rigsdagen om Sukkertoldens Afkastning. Her som andendets har det protektionistiske System medført en unaturlig Forcering af den indenlandske Industri; navnlig i Sydsverige er den ene Roesukkerfabrik voxet op ved Siden af den anden, og det Tidspunkt anses nu ikke for at være fjærnt, hvor saa godt som al Sukkerimport vil ophøre. Med denne Eventualitet for Øje maatte Rigsdagen i den ellefte Time for enhver Pris skaffe Statskassen i det mindste nogen Erstatning, og fra alle Sider var man ogsaa villig til at gaa ind paa en Kapitalbeskatning i Principet. Derimod gik det mindre let at tilvejebringe den fornødne Stemning for Skatten i de af Regeringen foreslaaede Former: som Arveskat

og Stempelskat paa Handels- og Omsætningspapirer. Paa de væsentligste Punkter sejrede dog Regeringsforslaget, men ikke uden skarpe Indsigelser fra indflydelsesrige og sagkyndige Rigsdagsmænds Side, og det tør formodes, at man gennemgaaende ogsaa kun ansaa den foreliggende Afgørelse for en Antagelse af disse Skatter i Princip, men forbeholdt sig en snarlig Modifikation af den nu antagne Form for dette Princip's Anvendelse.

Saaledes som denne Skattelov i Rigsdagens sidste Dage blev antagen, bærer den umiskendelige Spor af at være et Hastværksarbejde. Alligevel var den ret omhyggeligt forberedt. En Kommission, nedsat af Regeringen, havde udarbejdet det første Udkast og forsynet det med udførlige Motiver; men uheldigvis savnedes i denne Kommission, der saa godt som alene bestod af Jurister, Repræsentanter for Købmandsstanden og Bankverdenen, uagtet man rimeligvis vilde have undgaaet adskillige Misgreb ved at lytte til disse Samfundsgruppers Sagkundskab. Kommissionsudkastet var dernæst bleven underkastet en officiel Prøvelse af tvende Statsmyndigheder i Forening (Statskontoret og Kammarrätten), og disses Kritik af Forslaget var baade grundig og omfattende; men uagtet den paa næsten alle afgørende Punkter forkastede Kommissionens Forslag og opstillede selvstændige Betragtninger, sluttede Regeringen sig alligevel nær til Kommissionen. Rigsdagen, som ikke fik den fornødne Tid til at foretage en Sammenligning og Sammenarbejden af disse indbyrdes uensartede Udtalelser, var undskyldt, naar den maatte vælge, hvad der laa nærmest, uden selv at føle sig gennemtrængt af Overbevisningen om dets Fortræffelighed.

Den nye Forordning, der i Henhold til Rigsdagens Tilslutning fik kgl. Sanktion den 9. August d. A., træder i Kraft den 1. Januar 1895. Med Forbigaaelse af alle Detailler af mere lokal Interesse omtales her kundens Regler om Arveskat og om Stempelskat paa Kapital og Omsætning.

Arveskatten, som — efter hvad der allerede er paavist her i Tidsskriftet — spiller en ret betydelig Rolle i Nutidens Skattepolitik, har hidtil ikke været synderligt udviklet i Sverige. Tildels beror dette vel paa de ejendommelige svenske Lovregler om Skifte ved Dødsfald. Staten blander sig nemlig ordentligvis ikke i selve Skiftet, men overlader dette til de efterlevende, som have at foretage saavel Registreringen som Realisationen af Boet paa egen Haand. Paalideligheden saavel i Retning af Opgørelsen som med Hensyn til Fordeling af Beholdningen søges nærmest opretholdt ved milde Straffebestemmelser. Den Afgift, som Staten opkræver, udgjorde hidtil kun $\frac{1}{2}$ pCt., naar Arveladeren efterlader Livsarvinger, ellers $\frac{6}{10}$ pCt., og dens Oppebørsel foregaar alene i Form af Stempel, som anbringes paa »Bouppteckningen«, den af Loven foreskrevne, rent foreløbige, Opgørelse af Aktiva og Passiva, der kort Tid efter Dødsfaldet i dette Øjemed skal forelægges for eller tilvejebringes af vedkommende Underret. Nu er denne Afgift bleven forhøjet til $1\frac{1}{2}$ pCt. af legal eller testamentarisk Lod for Livsarvinger og for Testamentsarv, der tilfalder efterlevende Ægtefælle, 3 pCt. for Forældre, Søskende og Søskendes Børn samt 6 pCt. for fjærnere Slægtninge eller ikke-beslægtede, alt efter en degressiv Skala for mindre Arvelodder. I første Tilfælde indtræder den fulde

Skattepligt først ved Lodder paa Kr. 75000, i anden Gruppe ved Kr. 50000, i tredje ved Kr. 40000. Lodder under Kr. 200 (i første Gruppe under Kr. 400) ere skattefrie.

Da det nu var Opgaven at lægge denne Skat paa Arvelodden, ikke paa Dødsboet — i modsat Fald vilde jo en Gradation som den nævnte være en Uretfærdighed —, stod man overfor den store Vanskelighed, at der stadig ikke gives noget Middel til ad officiel Vej at udfinde Arveloddernes Størrelse. Man har da søgt at løse denne Vanskelighed paa en indviklet, men ret sindrig Maade. Først paalignes Skatten selve Boet ved Paaklæbning af Stempelmærker paa »bouppteckningen« i Overensstemmelse med de da bekendte Arveforhold, om hvilke Oplysning maa findes i selve Optegnelsen. Dersom Skiftet allerede er foregaaet ved Optegnelsens Indlevering, følger Arveloddernes Beregning af Skiftet selv; i men Reglen vil Skiftet først foreligge senere, hvorfor den første Paaligning af Skatten bliver rent foreløbig. Viser det sig da bagefter ved Fremkomsten af et Testamente, at Arveforholdene forskydes, saa at nu andre Klasser end de først antagne indtræder som Arve-nydere og Skatten altsaa maa beregnes efter en anden Skala, saa opkræves den ikke ved Stempling af selve Testamentet — til at forelægge dette bestaar der ingen legal Pligt; ogsaa et mundtligt Testamente er lovligt — men derimod i Reglen ved Testamentets saakaldte »bevakning« ρ : dets Anmeldelse for Retten med Krav paa dets Opretholdelse. Den eventuelt ved Testamentet fremkaldte Tillægsskat oppebæres isaafald ved Stempling af Rettens Bevis for »bevakningen«. Og skulde de legale Arvinger og Testamentsarvingerne

blive enige om at foretage Delingen uden Anmeldelse af Testamentet, hvad de have Lov til, paadrage de sig Forpligtelse til selv at paase Stempelpligtens Iagttagelse under Bødestraf, — altsaa dog i sidste Række en Tilbagevenden til Skatteansættelse efter Opgivelse paa Tro og Love. Disse Regler modificeres noget, naar et anmeldt Testamente senere omstødes, og under flere Eventualiteter, som have nødvendiggjort Bestemmelser om Regres og Restitution, eftersom Skatteloven principmæssig vil undgaa Forandringer i de bestaaende Arve- og Skifteskifter.

Det kan ikke nægtes, at den her beskrevne Form for Arveskat forudsætter et stort Talent hos de rets-anvendende Myndigheder. De skulle uden at have Adgang til at gribe ind i Boets Registrering eller i Skiftebehandlingen — hvilken muligvis ifølge Overenskomst imellem Arvingerne udsættes f. Ex. indtil den efterlevende Ægtefælle ogsaa afgaar ved Døden — bære Ansvaret for, at Staten faar sin Andel; Loven paa-lægger dem her en Pligt, til hvis Opfyldelse den i Grunden nægter dem Midlerne. Medens den selv baserer sin saakaldte Arveløbsbeskatning paa en ren Fiktion, nemlig paa den ofte ganske uholdbare Forud-sætning, at Skiftet vil udvise samme Resultat som Boets første Optegnelse, forudsætter den, at Underret-terne skulle afhjælpe Manglerne ved denne Fiktion ved given Lejlighed uden at sikre dem Adgang til at holde Kontinuiteten vedlige mellem den foreløbige og den endelige Behandling af det samme Retsspørgsmaal. Med Rette har man sagt, at denne saakaldte Arveskat hverken er en Skat paa Boet eller paa Arven, men en Blanding af begge Dele.

Maa en Gennemførelse af Arveskat paa et sligt Grundlag nærmest betragtes som et Kunststykke, saa har til Gengæld den Opgave, som den egentlige Stempelskat havde at løse, været saa meget taknemligere. De Objekter, det her gjaldt om at ramme, ere haandgribelige nok; Vanskeligheden har kun bestaaet i at vælge imellem dem og i at afveje Byrderne saa jævnt og ligeligt som muligt.

Til Udgangspunkt for denne Bestræbelse laa en Udtalelse af Finansministeren, hvori det fremhæves, at den paatænkte Udvidelse af Stempelskatten fortrinsvis burde ramme saadanne Papirer, ved hvis Stempling Skatten maatte falde Samfundets velstaaende Klasser til Byrde. Det blev i Forbindelse hermed gentagne Gange fremhævet, at Stempelskatten var at anse for et Komplement til Indkomstskatten — et Varsel om, at en rationel Gennemførelse af denne sidstnævnte Skat vil blive anset for en Opgave, der inden ret lang Tid kræver sin Løsning. Fra dette Udgangspunkt mødte man nu først Obligationerne som et særdeles passende Objekt. Disse vare hidtil ganske skattefrie; nu har man paalagt dem et Stempel af $\frac{3}{10}$ pCt., naar de udgives i Indlandet eller, hvis Talen er om udenlandske Papirer, første Gang de her omsættes ved Salg, Pant-sætning o. desl. Udenlandske Obligationer, som før 1. Januar 1895 ere indkomne i Landet, forsynes indtil da gratis med fornøden Paategning af Magistraten i Stæderne — hvorved dog bør erindres, at udenlandske Præmieobligationer ifølge en Lov af 6. August 1881 ikke maa sælges i Sverige. Ret inkonsekvent synes det derimod, at man ikke medtog Aktier blandt de stempelpligtige Papirer. Thi medens Obligationer fortrinsvis

søges af dem, som ønske en fast, paalidelig Placering med et fordringsløst Kapitaludbytte, er Aktien et Effekt af fortrinsvis spekulativ Natur; for en Reform, der først og fremmest tager Sigte paa den store Kapital, synes den derfor det mest hensigtssvarende Objekt, og de Argumenter, hvorpaa Udelukkelsen støttedes — væsentligt Hensynet til Udbyttets Usikkerhed — gøre et meget svagt Indtryk. Overfor de mange Paavisninger heraf gjorde Finansministeren tilsidst gældende, at han paatænkte en senere Revision af Bestemmelserne om Aktieselskabernes direkte Beskatning og i Forbindelse dermed agtede at tage under Overvejelse, om Udbyttet ikke burde beskattes tillige som Bestanddel af den enkelte Aktionærs Indtægt, medens det nu kun beskattes en Gang, nemlig som Selskabets Indtægt.

I Obligationerne har man beskattet Kapitalen som placeret Kapital, og tilnærmelsesvis fra samme Synspunkt maa den Afgift betragtes, der nu for første Gang er bleven lagt paa Bankernes saakaldte *Depositionsbeviser*: Beviser for Indlaan paa en vis, ordentligvis længere Tid eller paa visse Maaneders Opsigelse. Strængt taget ere disse Indlaan som alle bankmæssige Indlaan at betragte som et Overgangsled fra rørlig til fast Placering, og for saa vidt den faste Formue senere rammes, naar den fra Bankdepositionen er gaaet over i Obligationer eller lignende, vil der altsaa foreligge en Dobbeltbeskatning. Men fra et specielt svensk Synspunkt har dette mindre at sige, da en grumme stor Del af de i Bankerne staaende Depositionsmidler — disse naaede ved Udgangen af 1893 for alle Sveriges Banker under Et op til den betydelige Sum af over

320 Millioner Kr. — have antaget Karakter af staaende Indlaan.

Den paa Depositionsbeviser lagte Stempelskat af $\frac{1}{2}$ pro mille er herefter ikke ubillig, og det er kun en Konsekvens af denne Afgift, at en tilsvarende er foreskrevet for Indlaan paa saakaldt Kapitalregning, en Slags løbende Regning med tilsvarende Opsigelsesfrist og iøvrigt paa samme Betingelser som Depositionerne, kun med bevægelig Rentefod efter Penge-markedets Fluktuationer. Fritagelse for denne Afgift er paa begge Regninger tillagt Beløb paa under 100 Kr., ligesom Beløb paa indtil 500 Kr. betale 20 à 30 Øre i Stempel.

Oprindeligt var Regeringen ikke til Sinds at lade Bankerne — eller maaske rettere Bankernes Kunder, der dog sikkert ville komme til at bære Skatten paa en eller anden Maade — slippe saa let. Kommissionen havde nemlig foreslaaet et Fixstempel af 10 Øre for Anvisninger og Vexler paa almindelige løbende Regninger (Upp- och Afskrifning, Folio) samt paa Postremisvexler, og Regeringsforslaget optog denne Position uden at tage Hensyn til de Indsigelser, der allerede før Rigsdagsbehandlingen gjordes imod den baade fra de raadspurgte Myndigheders og fra Forretningsfolks Side. Heldigvis vægrede Rigsdagen sig ved at gaa ind paa denne tilsyneladende uskyldige, men i Virkeligheden yderst uheldige Skatteposition, der forresten finansielt set var ganske betydningsløs. Den vilde selvfølgelig have bidraget mægtigt til at modvirke Befolkningens Tilbøjelighed til at benytte Bankerne som Kasserere, og alle de Bestræbelser, der i de senere Tider ere gjorde for at støtte Brugen af Checks som

Betalingsmiddel vilde i en saadan Beskatning — der jo navnlig falder haardt paa de smaa Regninger -- have faaet et Dødsstød. Særligt kortsynet vilde den have været netop i et Land som Sverige, der stadigt staar paa Springet til at gaa over fra Flerbanksystem til Enbanksystem. I Stedet for at vænne Samfundet til Brugen af Kreditmidler, som kunde understøtte Centralbanken i dens Opgave som hele Landets Seddel-forsyner, havde en saadan Skat rimeligvis formindsket disse og altsaa ikke blot absolut forøget det Krav, der vilde blive stillet til nye Omløbsmidler, men tillige berøvet Markedet Udsigten til en yderligere Udvikling af den Gruppe Betalingsmidler, hvis Expansionsevne er størst.

Det er imidlertid et Spørgsmaal om en sund Opfattelse af Bankernes vigtige Opgave ikke ogsaa burde have forhindret den ovenfor omtalte Stempelskat paa Indlaansbeviser. Denne vil nemlig efter al Sandsynlighed have samme Resultat som alle slige smaa Afgifter, at den tvinger Omsætningen ind i andre Former, hvorved Afgiften undgaas, og som maaske ville vise sig lidet gavnlige for den almindelige økonomiske Udvikling. I dette Tilfælde vil Følgen efter al Sandsynlighed blive den, at Bevægeligheden af disse Indlaan i væsentlig Grad formindskes, hvad der atter indeholder en farlig Fristelse for Bankerne til at benytte Kapitalerne til mindre bankmæssige Formaal, der for længere Tid binde Midlerne. Publikum vil nemlig paa den ene Side blive utilbøjeligt til at opsige og omsætte sine Penge, naar sligt paalægger det Udgifter, og paa den anden Side ville saadanne Indlaan, som efter deres Bestemmelse fordre en noget større Bevægelighed, for

trinsvis søge til de saakaldte Sparekasseregninger, der forene Fordelene af en høj Indlaansrente og korte Opsigelsesfrister; muligvis vil Udviklingen endog tvinge alle Bankerne til at indrette slige Regninger, medens de hidtil kun ere benyttede af nogle faa Institutter. At der heri kan ligge en Fare ikke blot for formindsket Udbytte af Bankaktierne, men tillige for Bankernes Solvens under en kritisk Situation, behøver ingen nærmere Forklaring.

Ogsaa paa anden Maade griber den nye Stempel- forordning ind i Forretningslivet. Den har nemlig i højere Grad end den hidtil gældende taget Sigte paa Handelpapirerne som Skatteobjekter. Først og frem- mest gælder dette om det Omfang, hvori Vexler og Anvisninger beskattes. I Modsætning til de fleste andre Stater, der for længe siden have indført Vexelstempel, har Sverige hidtil kun kendt til en saadan Afgift af Vexler paa eller fra Udlandet og det endda kun som et Fixstempel paa 50 à 100 Øre efter Beløbets Stør- relse med Frihed for Summer under 100 Kroner. Nu er man imidlertid gaaet over til at indføre Stempel- afgift ogsaa af indenlandske Vexler. Afgiften udgør herefter $\frac{1}{2}$ pro mille (50 Øre for hver 1000 Kroner eller Del deraf), hvilket kan siges at være den typiske Sats for disse Papirer i næsten alle større Stater (Tyskland, Frankrig, England, Holland, Belgien m. fl.), dog at man ellers i Reglen har indført en detailleret Tarif for mindre Beløb, medens en saadan ikke er bleven benyttet i Sverige. For dog at raade Bod paa den herved bevirkede Ubillighed mod de smaa Beløb og maaske tillige for at tilfredsstille den herskende Smag for »Beskyttelse af det nationale Arbejde« har

Forordningen beholdt Stempelfrihed for Vexler under 100 Kr., naar de ere udstedte i Indlandet og betalbare i Indlandet, samt under lige Forhold reduceret Skatten for Beløb fra 100 til under 300 Kr. til 20 Øre og for Beløb fra 300 til under 500 Kr. til 30 Øre. Om Anvisninger gælder i det Hele samme Regler som om Vexler, kun bør det bemærkes, at ikke blot Postremisvexler og Checks — til hvilke sidste der sigtes ved Udtrykket Papirer »betalbare ved Forevisning, af Midler, som hos Bank eller Bankier føres i Regning for Udstederen« — men ogsaa Vexler og Anvisninger »trukne af en Bank eller Bankier i Indlandet paa Bank eller Bankier paa udenlandsk Plads og kun betalbare i Udlandet ved Forevisning« ere stempelfrie. Det samme gælder om Vexler og Anvisninger, naar de ere »trukne fra Udlandet paa Udlandet og alene betalbare i Udlandet« (Transitvexler).

Efter samme Sætsler som Vexler beskattes dernæst alle Dokumenter, som indeholde »Bemyndigelse til Inkassering af Penge og imod hvis Forevisning og Aflevering Betaling fordres«, ogsaa naar slig Bemyndigelse erholder Form af Kvittering og i nævnte Øjemed forsendes fra et Sted til et andet, Inkasseringer ved Postens Hjælp eller ved Efterkrav dog undtagne.

Derimod afslog Rigsdagen den tiltænkte Stempel­skat paa Gældsbreve, der i Kommissionens og Regeringens Forslag var normeret til samme Højde som Vexelstemplet og paa en Maade udgjorde et Supplement til denne; det er jo nemlig mere eller mindre en Tilfældighed, om et Dokument indklædes i Vexelform eller i Form af Gælds­brev. Temmelig sikkert kan det derfor forudsiges, at en stor Del Forpligtelser for Vare-

gæld samt mindre Laan for Fremtiden ville blive konstaterede ved Gældsbreve (Revers) i Stedet for som hidtil ved Vexel. Gældsbrevestemplet indtræder nu som før, først naar Dokumentet forevises hos en offentlig Myndighed til Opnaaelse af »Indtegning« (d. e. Tinglæsning, altsaa navnlig ved Prioritetsobligationer) eller Betaling; det udgør i disse Tilfælde $\frac{1}{4}$ pCt. Fritagelse finder dog Sted, naar en Fordring anmeldes i Konkurs og naar Indtegning søges i Jernbaner.

Hverken i Henseende til Opstilling eller med Hensyn til de enkelte Positioners Formulering er det her refererede Lovarbejde frit for Mangler. Det bør derfor ikke forundre, hvis det i Praxis vil give Anledning til adskillig Usikkerhed, navnlig i Betragtning af den Vanskelighed, der er forbundet med at erholde Vejledning fra de overordnede svenske Myndigheders Side.

Stockholm, Oktober 1894.
